

”Samma rätt att spela som andra”

I ett Afghanistan härjat av krig och interna motsättningar har cricket oväntat blivit en enande och försonande kraft. Genom Svenska Afghanistankommittén får nu synskadade barn för första gången möjlighet att utöva den krångliga bollsport som är en av landets mest populära fritidssysselsättningar.

Text | Ivar Andersen
Foto | Christoffer Hjalmarsson

Bilal hjälper Fazil att samla in utrustningen efter träningen.

Ställ ena foten framför den andra och rulla den längs marken.”

Fazil Ghani Bashardost

Tränare Fazil Ghani Bashardost med ledsagare (t. höger) och en av sina elever, Bilal (t. vänster). SAK har donerat spelaruniformer till laget.

Med sina elever i släptåg banar sig Fazil Ghani Bashardost väg mot den nätbur där hans lag ska träna slag och kast. Att se en cricketspelande skolklass är ingenting ovanligt i Jalalabad, provinshuvudstad i Nangarhar i östra Afghanistan, men Fazils studenter är unika. Barnen och ungdomarna – i åldrarna nio till 25 – utgör tillsammans Afghanistans allra första cricketlag för synskadade.

– De är alltid glada när vi ska spela, det var eleverna själva som valde cricket, säger Fazil.

Han tillägger med ett leende:

– Det är ett bra val, jag gillar cricket. Sporten är tidskrävande, svårspelad och regelmässigt krånglig. Utifrån ett svenskt perspektiv förefaller valet kanske märkligt, men sporten är extremt populär i Afghanistan.

En av eleverna är Imran Ali, 14 år, som vill bli lärare för blinda när han blir stor. Men helst vill han prata om cricket och räknar gärna upp sina favoritspelare i landslaget – kastaren Hameed Hassan och slagmännen Karim Sadiq och Mohammad Shahzad – samtliga från Nangarhar.

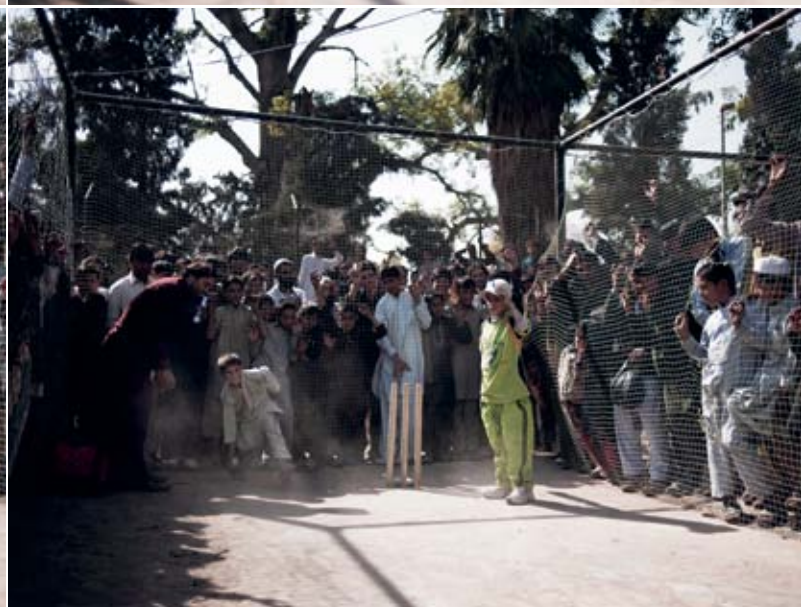
– Cricketen är det bästa med att vara här, jag spelar hemma också.

Fazil instruerar Imran Ali:

– Ställ ena foten framför den andra och rulla den längs marken.

Fazil vrider Imran Alis höfter till rätt position. Pojken skakar den vita bollen så att plastkulorna inuti den skallrar och rullar den sedan mot slagmannen. I internationella tävlingssammanhang är underarmskast inte tillåtna, men laget har bara tränat i ett halvår och Fazil har valt att anpassa reglerna.

– Allt som sker måste vi vara medvetna om, ljudet är nyckeln, säger Fazil. Under träningen ser Fazil minst lika entusiastisk ut som sina elever, och han talar gärna om sportens betydelse. Dels för bilden av Afghanistan i omvärlden, dels som

Banan är omgiven av ett nät för att fånga upp bollen. Här slår Bilal, en av Imran Alis klasskompisar.

en väg att bygga studenternas uppfattning om sitt egenvärde i ett samhälle där funktionsnedsatta alltfjämt stigmatiseras.

– Det är bra för hälsan att idrotta, och det stärker elevernas självkänsla. Det får dem att inse att det inte är någonting fel på dem. Vi har samma rätt att spela cricket som alla andra.

Fazil förlorade sin syn efter att han gått ut gymnasiet. Han lärde sig läsa och skriva blindskrift genom Afghanistan förening för blinda (AAB), landets enda intresseorganisation för synskadade, som också får stöd av SAK

Traditionellt har en av få möjligheter som stått föräldrar till synskadade till buds

varit att skicka sina pojkar till koranskola. Sedan starten 1996 har AAB verkat för ett mer inkluderande utbildningsväsende, men mycket återstår att göra för de runt 100 000 afghaner som organisationen uppskattar är blinda eller har kraftigt nedsatt syn.

– Som du vet har vi många funktionsnedsatta i det här landet och det viktigaste är att regeringen ger frågan högre prioritet. Men biståndsgivarna måste också uppmärksamma frågan, vårt problem är att vi saknar resurser, säger föreningens ordförande Shereen Aqa Siddiqi.

– Situationen är inte bra, vi är långt ifrån nöjda. 10 procent av landets synskadade har utbildning och bara några få procent har jobb.

Tillgången till utbildning är också, som så mycket annat i Afghanistan, en könsrelaterad fråga. Av Fazils 16 elever är fem flickor, men dessa är utestängda från det mest populära skolämnet – cricket.

Hemaytullah Kakar, på SAKs kontor i Jalalabad, påpekar att Nangarhar är en av landets mest konservativa provinser.

– Vissa familjer känner skam om deras döttrar alls rör sig utanför hemmet, särskilt om de har en funktionsnedsättning. De är rädda att människor ska skratta åt dem.

Parallellt med undervisningen driver SAK därför också så kallade medvetandeprogram, utbildningsinsatser riktade mot byåldstar och lokala ledare.

- – Det fungerar, respekten för funktionsnedsatta växer och stigmatiseringen är nästan borta. Vi har lokala råd för samhällsutveckling och nu har vi flera funktionsnedsatta som tagit plats i dessa råd.

Fazil, som gärna talar om deltagande i idrott som en rättighet, ser både bekymrad och besvårad ut när frågan förs på tal.

- Just nu är det bara pojkar, men i framtiden ska flickor också få spela.

Om, och i så fall när, den framtid han talar om verkligen kommer att infinna sig är osäkert. Afghanistan befinner sig i en pågående kraftmätning mellan det progressiva och det reaktionära och starka krafter gör sitt yttersta för att vidmakthålla de rådande sociala maktstrukturerna.

Om saker utvecklar sig som Fazil hoppas förefaller det dock som om rekrytering av spelarna kommer att vara ett mindre problem. Amina, Imran Alis yngre syster, får förvisso inte vara med att spela, men under hela träningen har hon hjälpt till med att bära utrustning och hämta bortslagna bollar. När idrottslektionen är slut och det är dags för undervisning i pashto sitter hon fortfarande med slagträt i knät. •

SAKs cricketundervisning för funktionsnedsatta barn

Skolan för synskadade barn, som Afghanistan-nytt besökt i Jalalabad drivs av Afghanistans förening för blinda och har totalt 16 elever från Jalalabad och områden runt omkring staden. Undervisningen finansieras genom Svenska Afghanistankommitténs programverksamhet för funktionsnedsatta. Utöver de 16 eleverna i skolan får även drygt 60 synskadade i Nangarhars många svåråtkomliga byar hemundervisning. Dessa elever går förvisso miste om de sociala värdena av att ingå i en grupp med liknande erfarenheter, men avstånden är stora, infrastrukturen undermålig, och alternativet hade varit att de inte erbjudits någon undervisning alls.

Klassen i Jalalabad är förberedande. Många har tidigare inte fått någon undervisning alls, vilket förklarar de stora åldersskillnaderna, och när de är redo integreras eleverna i vanliga skolor. Vål där bistår SAK med mobilitetsträning och anpassade böcker och rättar de prov eleverna skriver på blindskrift.

Imran Ali med blå keps i mitten, omgiven av Bilal, Barei Ali, tränare Fazil Ghani Bashardost, Nasibullah, Abdul Muhid och Imrans lillasyster Amina, som även pryder tidningens omslag.

Cricket i Afghanistan

Det är i provinsen Nangarhar som den cricketfeber Afghanistan upplever är som allra hetast. I Jalalabad kan varje trottoar, grusgång eller ödetomt förvandlas till en spelplan, och matcherna i Gul Agha Sherzai-parken drar dagligen massor av åskådare.

Dess popularitet till trots är organiserad cricket en relativt ung företeelse i Afghanistan. Sporten spreds över världen med det brittiska imperiet och fick lokalt fäste på många platser. Idag har flera forna kolonialstater starkare lag än de tidigare kolonialherrarna.

Nangarhar gränsar mot Pakistan, där en ny generation afghaner på flykt undan krig och fattigdom växte upp med och lärde sig älska spelet. Återvändande flyktingar tog med sig sporten hem, och resten är en framgångshistoria.

Landslaget bildades 2001 – med flera tongivande deltagare från Nangarhars fattiga landsbygd – och när det mot alla odds lyckades kvalificera sig för sitt första stora internationella mästerskap 2010 exploderade intresset. Spelarna är omåttligt omtyckta, och för många har landslaget kommit att symbolisera hoppet om en ljusare framtid och en gemensam nationell identitet bortom etniska gränser.

Afghanistan är idag rankad som nionde bästa nation i världen, men kvalificerade sig inte till VM 2011. I augusti och oktober spelar man mot Namibia respektive Skottland om en kvalificering till VM 2015 som kommer att avgöras i Australien och Nya Zeeland.